

ارائه مدلی برای ارتقای کیفیت زندگی اعضای هیات علمی شاهد و ایثارگر دانشگاه آزاد اسلامی

مریم رضایی^۱ کامران محمد خانی^۲ پریش جعفری^۳ نادرقلی قورچیان^۴

تاریخ وصول: ۹۹/۰۸/۰۱

تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۹/۳۰

چکیده

هدف پژوهش ارائه مدلی برای ارتقای کیفیت زندگی اعضای هیات علمی شاهد و ایثارگر دانشگاه آزاد اسلامی می باشد. این پژوهش با روش تحقیق آمیخته از نوع اکتشافی انجام شد. در بخش کمی، از روش توصیفی و در بخش کیفی، از روش داده بنیاد (Granded theory) استفاده شد. جامعه آماری در بخش کیفی و کمی، شامل اعضای هیات علمی ایثارگر دانشگاه آزاد اسلامی کشور بود که در بخش کیفی با استفاده از نمونه گیری هدفمند و ملاک اشباع نظری ۲۰ نفر و در بخش کمی ۲۸۰ نفر با استفاده از روش نمونه گیری طبقه ای نسبی انتخاب شده اند. ابزار پژوهش در بخش کیفی، مصاحبه نیمه ساختار یافته و در بخش کمی، پرسشنامه محقق ساخته (براساس نتایج بخش کیفی) بود. برای تحلیل داده های کمی از آمار استنباطی و توصیفی و تحلیل داده های کیفی با استفاده از کد گذاری باز و محوری صورت گرفت. برای تعیین روایی و پایایی ابزار بخش کیفی از روش لینکن و گوبا و در بخش کمی از روش محاسبه آلفای کرونباخ استفاده شد. براساس نتایج تحقیق، همبستگی های مثبت و معناداری بین متغیرهای تحقیق وجود داشت. بالاترین همبستگی بین دو متغیر "کیفیت زندگی" و "عوامل سازمانی-شغلی" با مقدار ۵۸۵/۰ و کمترین همبستگی بین دو متغیر "عوامل فردی" و "کیفیت زندگی" با مقدار ۱۰۳/۰ می باشد. براساس ضریب تبیین شده رگرسیونی، تقریباً ۶/۴۵ درصد واریانس متغیر کیفیت زندگی، فقط از طریق سه متغیر عوامل اجتماعی، سازمانی و فردی تبیین می شود. ضریب تحلیل مسیر برای تأثیر عوامل فردی بر کیفیت زندگی ۳۶۱/۰، عوامل شغلی-سازمانی ۶۱۴/۰ و عوامل اجتماعی ۵۱۶/۰ می باشد.

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت آموزش عالی دانشکده مدیریت و اقتصاد واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

M.rezaei1356@gmail.com

^۲ دانشیار دانشکده مدیریت و اقتصاد واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران،

(نویسنده مسئول K.mohamadkhani@srbiau.ac.ir)

^۳ دانشیار دانشکده مدیریت و اقتصاد واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران Pjaafari@yahoo.com

^۴ استاد دانشکده مدیریت و اقتصاد واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران Naghourchian@gmail.com

متغیر عوامل فردی علاوه بر اثر مستقیم، به صورت غیرمستقیم با ضریب $(\beta=۳۲۴/۰)$ با واسطه متغیر عوامل اجتماعی و با ضریب $(\beta=۴۱۶/۰)$ با واسطه متغیر عوامل شغلی - سازمانی بر کیفیت زندگی تأثیر افزاینده دارد.

کلید واژه ها: ارتقاء، اعضای هیات علمی، شاهد و ایثارگر، کیفیت زندگی

مقدمه

مفهوم کیفیت زندگی ابتدا به حوزه های بهداشتی و بیماری های روانی محدود می شد، اما در طی دو دهه گذشته، این مفهوم از زمینه های بهداشتی، زیست محیطی و روانشناختی صرف به مفهومی چند بعدی ارتقاء یافته و مورد توجه تعداد زیادی از حوزه های مطالعاتی قرار گرفته است. از این روست که بر اساس پایگاه داده های موسسه اطلاعات علمی، از ۱۹۸۲ تا ۲۰۰۵ بیش از ۵۵ هزار تحقیق در مورد کیفیت زندگی صورت گرفته است (عنبری، ۱۳۸۹: ۱۵۲). امروزه کیفیت زندگی را به عنوان عنصری کلیدی در سیاست گذاری و بررسی سیاست های حوزه عمومی مورد بحث قرار داده و از آن به عنوان شاخص توسعه نام می برند. این سازه بعد از طرح اولیه در دهه ۱۹۳۰ تا کنون تحولات بسیاری یافته و برای اندازه گیری میزان پیشرفت و ترقی جوامع از آن استفاده روز افزونی می شود. از اواخر دهه ۱۹۷۰ علاقه به مفهوم کیفیت زندگی به شکل معناداری افزایش یافت. از این تاریخ به بعد بحث های کیفیت زندگی بیشتر در سه حوزه پزشکی، روانشناسی و علوم اجتماعی متمرکز شد. دانشگاه نیز به دلیل جایگاه اجتماعی و رسالت آن از جمله نهادهایی است که باید کیفیت زندگی نیروی انسانی آن تأمین شود. اعضای هیئت علمی به دلیل سهم عمده شان در انجام آموزش، تحقیق و تولید علم و اثرگذاری نتایج فعالیت آنها در سواد دانشجویان، موقعیت دانشگاه و ارزیابی و رتبه بندی علمی دانشگاه محل خدمت از متولیان اصلی دانشگاه محسوب می شوند که باید در جهت حفظ و تأمین محیط دانشگاهی متناسب با این سرمایه های فکری برنامه ریزی نمود (آن^۱ و همکاران، ۲۰۱۱: ۲۳). اعضای هیأت علمی به عنوان یکی از بزرگ ترین سرمایه های هر جامعه و یکی از عناصر نظام عالی ایفا می نمایند و درک دانشگاهیان از کیفیت زندگی کاریشان و ادراک مدیریت از آن بر بهره دهی و بازدهی آنها تأثیر مستقیم دارد. کاربرد مفهوم کیفیت زندگی کاری در خصوص هیأت علمی باید در زیست محیط دانشگاه و فرهنگ خاص آن مورد توجه قرار گیرد. فرهنگ دانشگاهی در برگیرنده معانی، ارزشهای مشترک و هنجارهایی است که از تاریخ علم و دانشگاه و داستانهای اکتشافات و ارتباطات دانشمندان و تجربه های زیسته دانشگاهی سرچشمه می گیرد و منشأ سبکی از زندگی، حس هویت و اخلاق و منش و کنش انسان آکادمیک می شود. فرهنگ دانشگاهی در فضای معنایی و نمادین خود، روال ها و قواعد و الگوهای

^۱. An

اجتماعی و تعاملی متمایزی را پرورش می دهد که حتی به صورت های آیینی و مراسمی ظاهر می شوند. برای مثال استقلال دانشگاهی و آزادی علمی از جمله معانی و ارزش های مشترک فرهنگی دانشگاهی است همان طور که عام گرایی و شکاکیت و تفکر انتقادی و اصالت و صداقت کار علمی از قواعد هنجاری آن محسوب می شود (بکر و ترولر^۱، ۲۰۰۱: ۴۱)

اعضای هیئت علمی شاهد و ایثارگر دانشگاهها از یک طرف به عنوان مسئولین تولید و گسترش دانش و فناوری و از طرفی دیگر در جایگاه مدرس، تربیت و آموزش نیروهای متخصص جامعه را بر عهده دارند و به طور کلی به عنوان جهت دهندگان توسعه در ابعاد مختلف آن، از پایگاه و منزلت ویژه ای برخوردار هستند. موفقیت در زندگی فرد و عمومی اعضای هیئت علمی شاهد و ایثارگر دانشگاهها همانند سایر نیروهای انسانی جامعه نیازمند برخورداری آنان از سلامت روانی و جسمانی، نشاط و آرامش می باشد که تامین داشتن چنین ویژگی هایی در گرو داشتن زندگی سالم و پرتحرک و استفاده بهینه از ایام و اوقات فراغت در جهت تامین سلامت عمومی میسر است. لذا این امر مستلزم توجه درست و کافی به کیفیت و ارتباطات اجتماعی و ارتقای آن است تا احساس طراوت و پویایی و نشاط را در بین اعضای هیئت علمی شاهد و ایثارگر به طور چشمگیری افزایش یابد. به عبارت دیگر، ایثارگران، قشری از جامعه هستند که در شرایط بسیار سخت جنگ، زندگی خود را فدای دیگران کرده اند. آنها به دلیل حضور در میادین جنگ، بخش مهمی از سلامت و امکانات مادی زندگی خود را ازدست داده اند، از این رو اگر این افراد از زندگی خود احساس رضایت نکنند دچار یک سری مشکلات در زندگی فردی و اجتماعی می شوند از جمله: پایین بودن کیفیت زندگی منجر به ضعف روحیه، پایین بودن حس همکاری و مسئولیت پذیری، افزایش دردهای جسمانی، احساس اضطراب و افسردگی و در نهایت عملکرد پایین می شود که این امر می تواند به نوبه خود کیفیت زندگی کاری فرد را تحت تاثیر خود قرار دهد (جناآبادی و ناستی زایی، ۱۳۸۹: ۹).

تحلیل علمی واقعیت های اجتماعی^۲، بدون بررسی ریشه های آن، همیشه مطالعه ای ضعیف و کم بنیه بوده است. مطالعه بسترهای تاریخی پدیده های اجتماعی، پنجره پنهان واقعیت را به روی محقق می گشاید و به او اجازه می دهد، عواملی را که در گذشته اتفاق افتاده اند و امروز به حیات خود ادامه می دهند، با فهم عمیق تری دریابد. بر

^۱ . Becher and Trowler

^۲ . Social Facts

همین اساس، همیشه از وظایف مهم پژوهش های علمی، شناخت زایشگاه تاریخی واقعیت های اجتماعی و تحلیل وضعیت آن ها از گذشته تا امروز بوده است و این مهم از دقیق ترین راه ها در فهم تغییرات اجتماعی جهان معاصر محسوب می شود (آزادارمکی و هم کاران، ۱۳۹۰: ۶). در همین راستا، مطالعه در زمینه «کیفیت زندگی» را نیز می توان در دو چهارچوب در دو سطح مختلف پیگیری کرد؛ کیفیت زندگی چند دهه اخیر در «جهان» و سال های اخیر در «ایران».

خلیلی (۱۳۹۶)، در پژوهشی به سنجش کیفیت زندگی در شهر کرمان پرداخته است. یافته های پژوهش حاکی از آن است از بین شاخص های کیفیت زندگی عینی، شاخص کیفیت محیط مسکونی از وضعیت بهتری برخوردار است و در مقابل شاخص های کیفیت محیطی و کیفیت اشتغال از وضعیت چندان مناسبی برخوردار نیستند. اما در مجموع وضعیت شاخص کیفیت زندگی از بعد عینی نیز متوسط و از وضعیت نسبتا مطلوبی برخوردار است. نتایج پژوهش مردای (۱۳۹۶) با عنوان بررسی جامعه شناختی رابطه سبک زندگی و کیفیت زندگی در بین شهروندان بالای ۲۵ سال شهر خرم آباد نشان داد که میزان همبستگی متغیرهای مستقل و وابسته ۰/۵۱ است. بر حسب یافته های تحلیل رگرسیون چند متغیره، متغیر مستقل سبک زندگی، ۰/۳۷ از واریانس متغیر کیفیت زندگی را تبیین می کند. همچنین در زمینه دینداری، نزدیک به ۰/۴۴ از افراد دارای دینداری قوی بودند و متغیر دینداری به میزان ۰/۲۹ مثبت و مستقیم بر کیفیت زندگی تأثیر گذار است.

کیفیت زندگی به احساسات، انتظارات، اعتقادات و پندارهای فرد بستگی دارد. بدین معنا که حتما باید توسط خود شخص، براساس نظر او و نه فرد جایگزین تعیین گردد. لذا در مطالعات کیفیت زندگی ارزیابی خود فرد از سلامت و یا خوب بودنش عامل کلیدی می باشد (نازنجات، ۱۳۸۷: ۵۹؛ رستمی و صالحی، ۱۳۹۰: ۲۵۶). پترا بونک^۱ (۲۰۰۷) برای بررسی کیفیت زندگی به بعد ذهنی این موضوع یعنی رضایت از زندگی توجه دارد. او معتقد است که کیفیت زندگی یک جامعه در واقع انعکاس ذهنی افراد جامعه در زمینه رضایت از زندگی است. کامنس^۲ کیفیت زندگی ذهنی را به عنوان یک مفهوم چند بعدی تعریف کرده است. به نظر او کیفیت زندگی شامل هفت حوزه زندگی می شود که هر کسی بر حسب اهمیتی که هر حوزه برای او دارد آن را مورد ارزیابی قرار می دهد لذا این هفت حوزه وزن های مختلفی از دید مردم پیدا می کنند. این هفت حوزه که از آن به عنوان شاخص های کیفیت زندگی یاد می کند شامل موارد زیر است. ۱- بهزیستی جسمانی ۲- بهداشت ۳- بهره وری ۴- صمیمیت ۵- امنیت ۶- اجتماع ۷- بهزیستی عاطفی (چیپور^۳ و همکاران، ۲۰۱۲، ۸۳). شوسلر و فیشر (۱۹۸۵)

1. Petra Böhnke

2. Cummins

3. Chipuer

معتقدند که جنبه ذهنی کیفیت زندگی معمولاً برای بیان حالت‌های وابستگی و رضایت به کار می‌رود مانند حس شخصی از رفاه، رضایت یا نارضایتی از زندگی یا خوشحالی و ناراحتی (غفاری، ۱۳۹۱: ۱۱۰).

سازمان بهداشت جهانی کیفیت زندگی را اینگونه تعریف می‌کند؛ درک افراد از جایگاه‌شان در زندگی با توجه به بافت فرهنگی و نظام ارزشی که در آن زندگی می‌کنند. در این حالت درک افراد از زندگی در ارتباط با اهداف، انتظارات، ملاکها و عقایدشان می‌باشد. سازمان بهداشت جهانی مفهوم وسیعی از کیفیت زندگی را مدنظر قرار می‌دهد که این مفهوم تلفیقی از سلامت فیزیکی، وضعیت روانشناختی، سطح استقلال، روابط اجتماعی، اعتقادات فردی و ارتباط این عوامل با ویژگی‌های محیطی می‌باشد (کارگروه کیفیت زندگی سازمان بهداشت جهانی، ۱۹۹۳). این تعریف از کیفیت زندگی نشان می‌دهد که این مفهوم جنبه ذهنی داشته و در بافت فرهنگی، اجتماعی و محیطی محاط می‌باشد. به عنوان یک تجربه ذهنی، کیفیت زندگی ارزیابی درکی فرد از وقایع و پاسخ عاطفی به این وقایع را شامل می‌شود (چیپور و همکاران، ۲۰۱۲: ۸۴). افکاس و مارون^۱ معتقدند که رفاه ذهنی وسیله‌ای برای شناسایی کیفیت زندگی است. آنان جنبه‌های ذهنی، روانی و فیزیکی شخصیت انسان را مورد بررسی قرار داده و تاثیرات این ابعاد را روی بخش ذهنی کیفیت زندگی لحاظ می‌کنند. فاکتورهای عینی مانند درآمد، مسکن و آموزش برخلاف ویژگیهای ذهنی نقش کمتری را در بحثهای مربوط به کیفیت زندگی در تحقیقات افکاس و مارون دارند (لیندا و دیانا، ۲۰۱۵: ۱۳). در این نگاه کیفیت زندگی را با سنجش احساس‌های ذهنی شخص از خشنودی درباره جنبه‌های گوناگون زندگی می‌توان ارزیابی کرد (شیخاوندی ۱۳۸۸: ۱۲۱). بیشتر روانشناسان طرفدار استفاده از مفهوم ذهنی کیفیت زندگی بوده و معتقدند که رفاه هر فرد یا گروه از افراد دارای اجزای عینی و ذهنی است. اجزای عینی رفاه یا بهزیستی با آنچه که به طور معمول به عنوان استاندارد زندگی یا سطح زندگی نامیده می‌شود، ارتباط دارد و اجزای ذهنی آن به کیفیت زندگی اطلاق می‌شود (غفاری، ۱۳۹۱: ۱۱۱).

¹ . Efficace and Marrone

خوشبختانه مطالعات بسیار زیادی چه در جمعیت عمومی و چه در زیرگروه های خاص سنی، جنسی و یا شغلی در خصوص مبحث کیفیت زندگی و عوامل مؤثر بر آن در ایران انجام شده است. مطالعات انجام شده در خصوص مقوله کیفیت زندگی در ایران از نوع مطالعات کمی است، لذا مفهوم موضوعات متعددی پیرامون مبحث کیفیت زندگی هنوز مشخص و تبیین نشده است.

این پژوهش، با هدف مطالعه جنبه های مختلف کیفیت زندگی اعضای هیأت علمی ایثارگر مورد بررسی قرار می گیرد. با توجه به ویژگی ذهنی و عینی بودن سازه کیفیت زندگی و لزوم ارائه تعریف و تعیین ابعاد آن در محیط اجتماعی - سیاسی و فرهنگی و ترسیم یک مدل جامع و مناسب است. هدف کلی انجام این پژوهش شناخت ابعاد و عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی اعضای هیأت علمی و ارائه مدل مناسب است. هدف پژوهشگر پاسخگویی به سؤالات زیر می باشد:

در بخش کیفی:

- افراد مورد مطالعه (اساتید ایثارگر) کیفیت زندگی را چه گونه درک، معنا و بازنمایی می کنند؟

در بخش کمی:

- عوامل اثرگذار بر کیفیت زندگی اعضای هیأت علمی شاهد و ایثارگر دانشگاه آزاد اسلامی کدامند؟

- سهم هر یک از عوامل در تعیین کیفیت زندگی اعضای هیأت علمی شاهد و ایثارگر دانشگاه آزاد اسلامی چه

میزان است؟

روش شناسی پژوهش

در این پژوهش از روش تحقیق آمیخته و از نوع اکتشافی^۱ با طرح تدوین مدل استفاده شد. منطق استفاده از طرح پژوهش آمیخته، این است که یکی از روشهای کمی یا کیفی به تنهایی پاسخگوی هدف این پژوهش نمی باشد و منطق خاص استفاده از این طرح، آن است که اطلاعات کمی و کیفی با هم به فهم عمیق تر از کیفیت زندگی اعضای هیأت علمی ایثارگر منجر می شود. همچنین به دلیل ناشناخته بودن برخی مؤلفه ها و در دسترس نبودن ابزار مناسب برای سنجش کمی مؤلفه ها، از این روش استفاده شد تا ابتدا زوایای ناشناخته موضوع را شناسایی نموده و سپس ابزار مناسبی برای بخش کمی پژوهش ساخته شود.

^۱ . Exploratory sequential design

در قسمت کمی از روش توصیفی استفاده شده است. روش توصیفی یا پیمایشی روشی است که در آن سعی می-شود به توصیف ویژگی‌ها یا متغیرهای موجود در جامعه پرداخته شود. براساس این طرح، ابتدا داده‌های کیفی گردآوری و تحلیل می‌شوند. در قسمت کیفی این پژوهش که قسمت غالب می‌باشد از روش نظریه داده بنیاد استفاده شده و سپس داده‌های کمی گردآوری و تحلیل می‌شوند. در نهایت نیز، هر دو تحلیل کیفی و کمی یک جا مورد تفسیر قرار می‌گیرند. از آنجایی که هدف این پژوهش حل مشکلات مربوط با استفاده از نظریه‌های موجود و داده‌های برخاسته از متن می‌باشد از نظر هدف، پژوهشی کاربردی است.

جامعه آماری (مشارکت کنندگان پژوهش) در بخش کیفی شامل کلیه اعضای هیات علمی دانشگاه‌های آزاد اسلامی کشور که با روش نمونه گیری هدفمند با رعایت اصل اشباع نظری ۲۰ نفر انتخاب شدند. مصاحبه‌شوندگان با این معیارها انتخاب شدند: جزئی از خانواده ایثارگران بودند و از سهمیه ایثارگری خود استفاده کرده بودند؛ عضو هیات علمی یا مدعو دانشگاه آزاد اسلامی بودند؛ حداقل ۳۰ سال داشتند و تمایلی به مصاحبه در حوزه کیفیت زندگی اعضای هیات علمی ایثارگران داشتند (داوطلبانه بودن)

در این پژوهش برای جمع آوری داده‌ها (شناسایی عوامل اثرگذار و سازوکارهای ارتقای کیفیت زندگی) علاوه بر بررسی متون تخصصی مرتبط، مصاحبه نیمه ساختمند با اعضای هیات علمی ایثارگر دانشگاه آزاد اسلامی مورد استفاده قرار گرفت. برای تأمین روایی و پایایی مطالعه از روش ارزیابی لینکلن و گوبا^۱ استفاده شده که معادل روایی و پایایی در تحقیقات کمی است.

جامعه آماری این پژوهش در بخش کمی کلیه اعضای هیات علمی ایثارگر تمام وقت دانشگاه آزاد اسلامی در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ بودند. برای انتخاب نمونه از روش طبقه‌ای نسبی با در نظر گرفتن نسبت متفاوت اعضای هیات علمی واحدهای دانشگاهی استفاده شده است. برای تعیین حجم نمونه با توجه به حجم جامعه و جدول کرجسی و مورگان ۲۸۰ نفر در نظر گرفته شد.

به منظور گردآوری داده‌های مورد نیاز (ارزیابی کیفیت زندگی و ارزیابی عوامل اثرگذار) از دو پرسشنامه استاندارد کیفیت زندگی سازمان بهداشت جهانی و پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. روایی محتوایی پرسشنامه‌های پژوهش به روش قضاوت خبرگان و مرور جامع ادبیات، و روایی صوری از طریق اجرای آزمایشی و پس از اعمال اصلاحات محدود مورد تایید قرار گرفت. سپس پرسشنامه‌های پژوهش بین ۱۰۰ نفر از نمونه‌ها توزیع و از طریق آلفای کرونباخ مورد سنجش قرار گرفت. پایایی این پرسشنامه در تمامی حیطه‌ها، بالای ۸۰/۰ و در حیطه روابط اجتماعی مقدار آلفای کرونباخ آن معادل ۷۶/۰ گزارش شده است.

هر چند در این پژوهش سوالات ثابت نبوده و در طول مصاحبه نوع سوالات متفاوت بوده است. اما سوالات کلیدی شامل موارد زیر بوده است:

- ۱- کیفیت زندگی خود را چگونه می‌بینید؟
 - ۲- چه شرایطی (علی و زمینه‌ای) در میزان کیفیت زندگی اعضای هیئت علمی ایثارگر اثرگذار است؟
 - ۳- این عوامل چه نوع تغییراتی در کیفیت زندگی شما ایجاد نموده‌اند؟
 - ۴- این تغییرات چه پیامدهای را به دنبال داشته است؟
- همچنین برای تایید اعتبار و مقبولیت داده‌ها با صرف زمان کافی برای جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها، تلفیق در منابع اطلاعاتی، بکارگیری روش‌های چندگانه جهت جمع‌آوری داده‌ها مثل مصاحبه، و بررسی متون و بررسی داده‌ها توسط اساتید راهنما و مشاور استفاده شده است.
- تجزیه و تحلیل داده‌ها در این پژوهش در سه مرحله صورت گرفت:
- در مرحله اول داده‌های کیفی گردآوری و تحلیل شدند. برای تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه از نرم‌افزار تحلیل کیفی MAXQDA12 استفاده گردید.
- در مرحله دوم، داده‌های کمی گردآوری و تحلیل شدند. با استفاده از نرم‌افزار SPSS از آزمون‌های آماری مرتبط، همچون آزمون t، ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون و با استفاده از نرم‌افزار معادلات ساختاری AMOS به تحلیل مسیر مدل استفاده می‌شود.
- در مرحله سوم جهت اعتبارسنجی مدل طراحی شده، از نظرات متخصصان استفاده گردید و جهت تحلیل داده‌های این بخش از آزمون تی مستقل استفاده شد.
- یکی از پیش‌فرض‌های استفاده از آزمون‌های پارامتریک نرمال بودن توزیع داده‌های پژوهش است. به منظور بررسی نرمال بودن توزیع داده‌های متغیرهای تحقیق از آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف^۱ استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

سؤال ۱: کیفیت زندگی ایثارگر اعضای هیئت علمی شاهد و ایثارگر دانشگاه آزاد اسلامی چگونه است؟

در این پژوهش برای کیفیت زندگی اعضای هیئت علمی شاهد و ایثارگر ۴ مولفه شامل سلامت جسمی، سلامت روانی، روابط اجتماعی و سلامت محیط در نظر گرفته شده است. برای تعیین وضعیت کیفیت زندگی اعضای هیئت

¹.Kolmogorov-Smirnov

ارائه مدلی برای ارتقای کیفیت زندگی اعضای هیات علمی شاهد و ایثارگر.....

علمی ایثارگر در دانشگاه آزاد از آزمون t تک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین این متغیر استفاده شده است. ابتدا شاخص‌های توصیفی متغیر کیفیت زندگی و مولفه‌های آن در جدول زیر ارائه می‌شود.

جدول شماره ۱: خلاصه شاخص های توصیفی کیفیت زندگی و مولفه های آن

متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف خطای استاندارد	استاندارد
سلامت جسمی	۲۸۰	۰۹/۳	۵۴/۰	۰۲۷/۰
سلامت روانی	۲۸۰	۲۸/۳	۴۰/۰	۰۲۰/۰
روابط اجتماعی	۲۸۰	۴۹/۳	۷۲/۰	۰۳۶/۰
سلامت محیط	۲۸۰	۴۸/۳	۶۴/۰	۰۳۲/۰
کیفیت زندگی (کل)	۲۸۰	۳۴/۳	۴۵/۰	۰۲۲/۰

جدول فوق تعداد آزمودنی ها و میانگین و انحراف استاندارد کیفیت زندگی و مولفه های آن و همچنین خطای استاندارد میانگین مربوط به هر متغیر را نشان می دهد. خطای استاندارد میانگین کیفیت زندگی (۰۲۲/۰) محاسبه شده در جدول به عدد صفر نزدیکتر است بنابراین، میانگین نمونه برآورد خوبی برای میانگین جامعه است. بنابر اطلاعات این جدول، میانگین کیفیت زندگی و همه مولفه های آن بالاتر از حد متوسط (نمره ۳) است. بیشترین میانگین مربوط به مولفه "روابط اجتماعی" (۴۹/۳) و مولفه "سلامت جسمی" کمترین میانگین (۰۹/۳) را داراست.

سؤال ۲- عوامل اثرگذار بر کیفیت زندگی اعضای هیأت علمی شاهد و ایثارگر دانشگاه آزاد اسلامی کدامند؟

جدول شماره ۲: خلاصه آزمون t تک نمونه برای بررسی معنادار بودن کیفیت زندگی و مولفه های آن

متغیرها	تفاوت میانگین	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی داری
سلامت جسمی	۰۹/۰	۳۶/۳	۳۳۹	۰۰۱/۰

میانگین مورد انتظار = ۳

ارائه مدلی برای ارتقای کیفیت زندگی اعضای هیات علمی شاهد و ایثارگر

۰۰۰/۰	۳۳۹	۲۴/۱۴	۲۸/۰	سلامت روانی
۰۰۰/۰	۳۳۹	۵۰/۱۳	۴۹/۰	روابط اجتماعی
۰۰۰/۰	۳۳۹	۹۷/۱۴	۴۸/۰	سلامت محیط
۰۰۰/۰	۳۳۹	۹۴/۱۴	۳۴/۰	کیفیت زندگی (کل)

همانگونه که در جدول ۲ دیده می‌شود، آزمون t تک نمونه‌ای کیفیت زندگی و مولفه‌های آن انازه گیری شده است. تفاوت میانگین "کیفیت زندگی" و همه مولفه‌های آن با میانگین نظری مقیاس معنادار است. زیرا سطح معنی داری همه آنها از ۰۵/۰ کمتر است. بدین ترتیب که میانگین "کیفیت زندگی" و همه مولفه‌های آن از میانگین نظری یا حد متوسط نمره مولفه بزرگتر است (تفاوت میانگینها مثبت است). یعنی از نظر اعضای هیات علمی شاهد و ایثارگر دانشگاه آزاد اسلامی متغیرهای مذکور نسبتاً مطلوب و از حد متوسط بالاتر است.

جدول شماره ۳: شاخصهای توصیفی عوامل اثرگذار

عوامل	متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین کل
	امید به آینده	۲۸۰	۰/۳	۱۸۹/۰	
عوامل فردی	خودآگاهی	۲۸۰	۹۵/۳	۹۹۶/۰	
	سازگاری با جامعه اطلاعاتی	۲۸۰	۵۲/۳	۵۹۴/۰	۴۹/۳
	اعتماد به ایثارگر	۲۸۰	۸۷/۲	۵۲۲/۰	
عوامل اجتماعی و فرهنگی	نشاط اجتماعی	۲۸۰	۳۰/۴	۸۸۲/۰	۶۳/۳
	تصویر اجتماعی از ایثارگران	۲۸۰	۷۲/۳	۷۳۰/۰	
	عدالت سازمانی	۲۸۰	۷۲/۲	۶۶۲/۰	
	رضایت شغلی	۲۸۰	۱۴/۳	۴۲۸/۰	
عوامل سازمانی	حجم کاری	۲۸۰	۸۲/۲	۳۴۴/۰	۱۲/۳
	کیفیت خدمات	۲۸۰	۱۴/۳	۵۱۲/۰	

حمایت سازمانی	۲۸۰	۷۶/۳	۰۹/۱
امنیت شغلی	۲۸۰	۵۷/۳	۹۵۹/۰

- عوامل فردی

جدول ۳ تعداد آزمودنی ها و میانگین و انحراف استاندارد عوامل، مولفه ها و شاخصهای آن را نشان می دهد. بنابر اطلاعات این جدول، میانگین عوامل فردی و همه مولفه ها و شاخصهای آن " بالاتر از حد متوسط (نمره ۳) است. در میان شاخصهای فردی بیشترین میانگین مربوط به شاخص خودآگاهی (۹۵/۳) و شاخص "امید به آینده" کمترین میانگین (۰/۳) را داراست.

- عوامل اجتماعی

میانگین عوامل اجتماعی و همه مولفه ها و شاخصهای آن به جز مولفه "اعتماد به ایثارگر" بالاتر از حد متوسط (نمره ۳) است. در میان شاخصهای منزلت اجتماعی بیشترین میانگین مربوط به شاخص "نشاط اجتماعی" (۳۰/۴) و شاخص "اعتماد به ایثارگر" کمترین میانگین (۸۷/۲) را داراست.

- عوامل سازمانی - شغلی

میانگین عوامل سازمانی - شغلی و همه متغیرهای آن به جز "عدالت سازمانی و حجم کاری" بالاتر از حد متوسط (نمره ۳) است. در میان مولفه های عوامل سازمانی - شغلی بیشترین میانگین مربوط به مولفه "حمایت سازمانی" (۷۶/۳) و مولفه "عدالت سازمانی" کمترین میانگین (۷۲/۲) را داراست.

جدول شماره ۴: ماتریس همبستگی پیروان بین متغیرهای تحقیق

متغیرها	عوامل فردی	عوامل اجتماعی	عوامل سازمانی - شغلی	کیفیت زندگی
عوامل فردی	۱			
عوامل اجتماعی	۱۵۴/۰*	۱		
عوامل سازمانی - شغلی	۵۸۵/۰**	۱۸۸/۰**	۱	
کیفیت زندگی	۱۰۳/۰	۵۳۵/۰**	۵۸۵/۰**	۱

* معنادار در سطح ۰/۰۱ (آزمون دو دامنه) * معنادار در سطح ۰/۰۵ (آزمون دو دامنه)

باتوجه به اطلاعات جدول ۴، همبستگی های مثبت و معناداری بین متغیرهای تحقیق وجود دارد. بالاترین همبستگی بین دو متغیر "کیفیت زندگی" و "عوامل سازمانی-شغلی" با مقدار ۵۸۵/۰ و کمترین همبستگی بین دو متغیر "عوامل اجتماعی" و "عوامل سازمانی" با مقدار ۱۸۸/۰ می باشد. بعلاوه، در میان متغیرهای مستقل، متغیر "عوامل سازمانی-شغلی" بیشترین همبستگی را با متغیر "کیفیت زندگی" دارا می باشد.

سؤال ۳: سهم هر یک از عوامل در تعیین کیفیت زندگی اعضای هیات علمی شاهد و ایثارگر دانشگاه آزاد اسلامی چه میزان است؟

در مرحله نخست متغیر "کیفیت زندگی" به عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شده و ۳ عامل استخراج شده شامل عوامل فردی، عوامل اجتماعی و عوامل شغلی - سازمانی به عنوان متغیر پیش بین وارد رگرسیون به روش همزمان شدند.

جدول شماره ۵: خلاصه تحلیل رگرسیون برای پیش بینی کیفیت زندگی

متغیر	ضریب همبستگی	ضریب تعیین (R^2)	مقدار F	ضریب استاندارد نشده (B)	خطای استاندارد (β)	ضریب استاندارد
عوامل فردی				۰۸۵/۰	۰۵۷/۰	۱۳۵/۰*
عوامل اجتماعی	۶۷۶/۰	۰/۴۵۶	۱۰۵/۶۷**	۴۵۷/۰	۰۶۸/۰	۳۷۵/۰**
عوامل شغلی - سازمانی				۴۷۰/۰	۰۶۷/۰	۳۹۶/۰**

** معنادار در سطح ۰/۱۰

نتایج تحلیل جدول ۵ نشان می دهد مقدار F در سطح ۰/۱۰ معنی دار است. با توجه به مقدار ضریب تعیین برای این مدل با ۳ متغیر پیش بین (۴۵۶/۰) تقریباً ۶/۴۵ درصد واریانس متغیر کیفیت زندگی، فقط از طریق سه متغیر عوامل اجتماعی، سازمانی و فردی تبیین می شود. ضرایب رگرسیون این دو متغیر نیز در سطح ۰/۱۰ معنی دار است.

بنابراین عوامل اجتماعی و عوامل شغلی- سازمانی می توانند کیفیت زندگی را پیش بینی کنند. با توجه به این که ضریب استاندارد عوامل شغلی- سازمانی بر روی کیفیت زندگی بیشتر است، به عنوان متغیر وابسته میانی و متغیرهای باقیمانده یعنی عوامل فردی و عوامل اجتماعی به عنوان متغیر پیش بین وارد مدل رگرسیون شدند.

جدول شماره ۶: خلاصه تحلیل رگرسیون برای پیش بینی عوامل شغلی- سازمانی

متغیر	ضریب همبستگی	ضریب تعیین (R^2)	مقدار F	ضریب استاندارد نشده (B)	خطای استاندارد (B)	ضریب استاندارد (B)
عوامل فردی	۵۳۸/۰	۲۹۰/۰	۸۵۱/۴۹**	-۱۳۱/۰	۲۶۲/۰	-۱۳/۰*
عوامل اجتماعی				۵۴۸/۰	۰۵۶/۰	۵۳۳/۰**

* معنادار در سطح ۰/۱۰

نتایج تحلیل رگرسیون جدول ۶ نشان می دهد مقدار F در سطح ۰/۱۰ معنی دار است. با توجه به مقدار ضریب تعیین برای این مدل با ۲ متغیر پیش بین (۲۹۰/۰) تقریباً ۰/۲۹ درصد واریانس متغیر عوامل شغلی- سازمانی، از طریق این ۲ متغیر تبیین می شود. هر دو ضریب رگرسیون متغیر عوامل فردی و عوامل اجتماعی در سطح ۰/۱۰ معنی دار است. با توجه به این نتایج، متغیر عوامل فردی و عوامل اجتماعی به عنوان متغیرهای پیش بین (که دارای اثر مستقیم بر متغیر عوامل شغلی- سازمانی می باشد) در مدل تحلیل مسیر در نظر گرفته شدند. سپس در مرحله بعد، متغیر عوامل اجتماعی با توجه به ضریب استاندارد بالاتر نسبت به عوامل فردی به عنوان متغیر وابسته میانی دوم و متغیر عوامل فردی به عنوان متغیر پیش بین وارد مدل رگرسیون به روش همزمان شدند.

جدول شماره ۷: خلاصه تحلیل رگرسیون برای پیش بینی عوامل اجتماعی

متغیر	ضریب همبستگی	ضریب تعیین (R^2)	مقدار F	ضریب استاندارد نشده (B)	خطای استاندارد (B)	ضریب استاندارد (B)
عوامل فردی	۱۵۴/۰	۰۲۰/۰	۷۳۴/۶**	۲۰۶/۰	۰۴۹/۰	۱۵۴/۰*

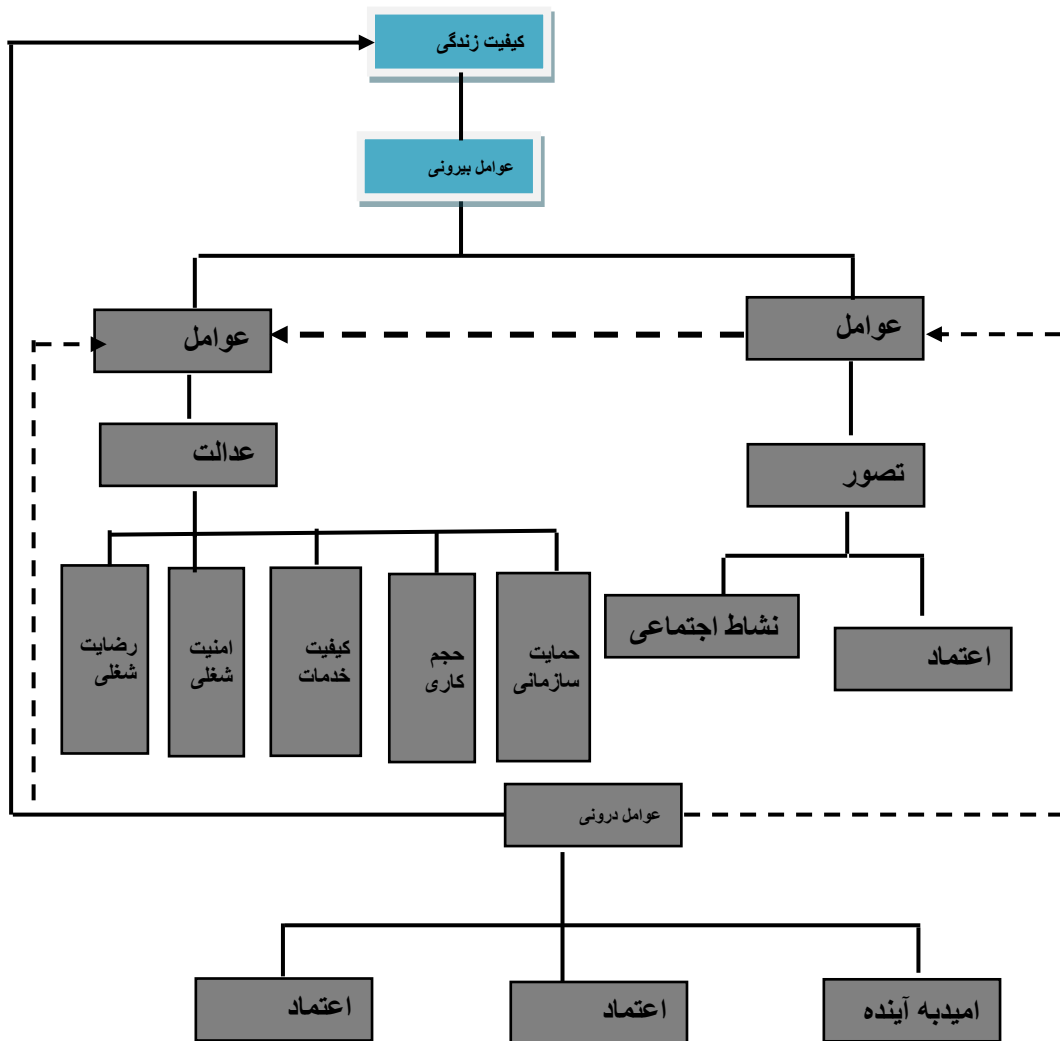
* معنادار در سطح ۰/۱۰

نتایج تحلیل رگرسیون جدول ۷ نشان می‌دهد مقدار F در سطح ۰/۱۰ معنی‌دار است. با توجه به مقدار ضریب تعیین برای این مدل با ۱ متغیر پیش‌بین (۱۹۰/۰) تقریباً ۱۹ درصد واریانس متغیر عوامل اجتماعی، از طریق متغیر عوامل فردی تبیین می‌شود. ضریب رگرسیون این متغیر نیز در سطح ۰/۱۰ معنی‌دار است. بنابراین متغیر عوامل فردی می‌تواند عوامل اجتماعی را پیش‌بینی کند. با توجه به این نتایج تصمیم گرفته شد که متغیر عوامل فردی به عنوان متغیرهای پیش‌بین (که دارای اثر مستقیم بر متغیر عوامل اجتماعی می‌باشد) در مدل تحلیل مسیر در نظر گرفته شود.

بحث و نتیجه گیری

کیفیت زندگی را نباید پدیده‌ای فردی قلمداد نمود که فرد با اختیار و آگاهانه انتخاب نموده است. کیفیت زندگی و کاری یک پدیده پیچیده و چندبعدی است که علاوه بر شرایط فرهنگی و اجتماعی، شرایط حاکم بر ساختار اقتصادی، سیاسی و مدیریتی را در شکل‌گیری این پدیده را باید در پیوند باهم بررسی و تحلیل نمود. نشاط و کیفیت زندگی از یک‌طرف، پدیده فردی است که فرد آن را انتخاب می‌کند و از طرفی اجتماعی- فرهنگی و اقتصادی است چون شرایط خاص جامعه آن را به فرد تحمیل می‌کند. نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد کیفیت زندگی از چند عامل تشکیل شده است که رکن اصلی آن ساختار فرهنگی و اجتماعی است. هدف از پژوهش حاضر ارائه مدلی برای ارتقاء کیفیت زندگی اعضای هیات علمی شاهد و ایثارگر دانشگاه آزاد اسلامی

می‌باشد. در این مرحله به تلفیقی از نتایج یافته‌های کمی و کیفی پژوهش ارائه شده است.

شکل ۲: مدل نهایی کیفیت زندگی اعضای هیئت علمی شاهد و ایثارگر دانشگاه آزاد اسلامی

همان‌طور که در مدل نهایی پژوهش مشاهده می‌شود کیفیت زندگی اعضای هیئت علمی شاهد و ایثارگر دانشگاه آزاد اسلامی متأثر از شرایط ساختاری و فردی است که شرایط ساختاری اجتماعی متشکل از عوامل اجتماعی و عوامل شغلی سازمانی است و بعد دیگر عوامل درونی یا فردی است که در ادامه مدل کیفیت زندگی نتایج تشریح می‌گردد:

نتایج کمی نشان داد که سلامت جسمانی اعضای هیات علمی شاهد و ایثارگر در پایینترین سطح قرار دارد، که گویای در اولویت نبودن سلامت جسمانی آن‌ها است. همچنین، نتایج نشان داد که سلامت جسمانی بیشترین همبستگی را با بعد روابط اجتماعی و سلامت محیط دارد. می‌توان چنین استنباط کرد که هر چه تعاملات شخصی و حمایت اجتماعی و امنیت در محیط بیشتر باشد اعضای هیات علمی کیفیت زندگی و انرژی بیشتری خواهند داشت. این نتایج با یافته‌های مارانس (۲۰۱۵) مطابقت دارد.

همچنین بالاترین میانگین متعلق به بعد روابط اجتماعی است که نشان دهنده اهمیت و مناسب بودن ارتباطات شخصی و اجتماعی اعضای هیات علمی شاهد و ایثارگر می‌باشد. این نتایج با یافته‌های اسمرینوف و همکاران (۲۰۱۵) مطابقت دارد.

از جمله متغیرهای دیگری که در تحقیق حاضر به بررسی روابط آن‌ها با کیفیت زندگی پرداخته شد، متغیرهای جمعیت شناختی (سن، جنس و تحصیلات و...) می‌باشند، نتایج نشان داد که کیفیت زندگی اعضای هیات علمی شاهد و ایثارگر دانشگاه آزاد اسلامی چندان متأثر از این متغیرها نمی‌باشد. سن و تحصیلات مختلف در بروز کیفیت زندگی تأثیر ندارد، در حالی که هر چه افراد سابقه کاری بیشتری داشته باشند، کیفیت زندگی بیشتری خواهند داشت. در پژوهش حاضر سن و تحصیلات با کیفیت زندگی رابطه ندارد، که این نتایج با یافته‌های مکوندی و زمانی (۱۳۹۰) مطابقت و با نتایج سلطانی و همکارانش (۱۳۸۹) همسو نمی‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که: «هر چه فرد سابقه کاری بیشتری داشته باشد کیفیت زندگی کمتری نخواهد داشت». به نظر می‌رسد دلیل عدم رابطه بین این دو متغیر یکنواخت شدن کار و عدم وجود انگیزه برای اعضای هیات علمی می‌باشد.

از لحاظ آماری متغیرهای مورد بررسی از لحاظ میانگین و سایر ویژگی‌های آماری مورد بررسی قرار گرفته است. متغیر امید به آینده در بین گروه شاهد و ایثارگر در حد متوسط می‌باشد؛ امید به آینده مخصوصاً امید به آینده اجتماعی در حالت معمولی است؛ یعنی فرد از لحاظ نظرات کلان مورد حمایت اما در جامعه از حمایت قوی برخوردار نیست در چنین شرایطی با گذر زمان میزان امید به آینده اعضای هیئت علمی شاهد و ایثارگر کاهش می‌یابد.

خود آگاهی به عنوان یک متغیر درونی بالاتر از حد استاندارد است (۹۵/۳)؛ در اینجا اذعان این نکته حاذا اهمیت است که اعضای هیئت علمی شاهد و ایثارگر از گروه تحصیل کرده از دانش و اطلاعات اجتماعی و فردی نسبتاً خوبی برخوردار هستند و این شرایط در درک محیط پیرامون تأثیر بسزایی داشته است.

میانگین سازگاری جامعه اطلاعاتی از دیگر متغیرهای اصلی و درونی است که میانگین بالاتری از حد متوسط است. توانایی سازگاری یکی از ویژگی افراد شاهد و ایثارگر انطباق سریع و دقیق با محیط پیرامون است افراد شاهد و ایثارگر با انطباق سریع با محیط کار و اطلاعات شغلی از بی‌شتترین توانمندی برخوردار هستند.

از متغیرهای بیرونی مهم در این پژوهش اعتماد به اعضای شاهد و ایثارگر است، میانگین اعتماد اجتماعی پایین تر از حد معمول و استاندارد است. در فضای عمومی جامعه تصور و اعتماد شغلی به این گروه از افراد پایین است و افراد جامعه معتقدند که این افراد در جایگاه واقعی خودشان قرار ندارند و این عوامل باعث شده است که اعضای هیئت علمی شاهد ایثارگر از اعتماد اجتماعی آحاد جامعه به خودشان احساس رضایت کامل نداشته باشند.

نشاط اجتماعی یکی دیگر از متغیرهای بیرونی است، میانگین آن بالاتر از حد متوسط است در واقع مقایسه نشاط اجتماعی، یکی از خصایص مهم زندگی اجتماعی انسان است. نیاز به مقایسه اجتماعی خود با دیگران به لحاظ اجتماعی خیلی قدیمی و به لحاظ زیستی خیلی قوی است و در بسیاری از ابعاد قابل شناسایی است. محققان از مدت ها پیش اهمیت نشاط، سرزندگی اجتماعی را برای افزایش و ارتقای کیفیت زندگی را پی برده اند و نشاط رو متغیر درونی و همزمان بیرونی در میزان کیفیت زندگی اعضای هیئت علمی اثر گذارند.

تصور نامطلوب اجتماعی مهم ترین متغیر بیرونی (اجتماعی) است، میانگین برابر ۷۲/۳ است که باتوجه به منفی بودن آن نشان از واکنش معکوس همکاران علمی و دانشگاهی از جایگاه اعضای شاهد و ایثارگر در بالاترین مرتبه علمی است؛ مطابق این دیدگاه افراد شاهد و ایثارگر از موقعیت خاص و امتیاز بهره برده اند و با برخورداری از این جایگاه بهترین جایگاه علمی را اشغال کرده اند و سایه سنگین این تصور اجتماعی نامطلوب بر کیفیت زندگی و کاری اساتید و شاهد و ایثارگر دانشگاه آزاد اثر معکوس در میانگین منفی داشته است.

عدالت سازمانی یکی دیگر از متغیرهای کلیدی در عوامل اثرگذار بیرونی است میانگین آن کم تر از نرم جهانی است. ادراک عدالت سازمانی یک الزام اساسی برای کارکرد مؤثر اعضای هیئت علمی بوده و در شکل دادن نگرش ها و رفتارهای آن هادر زندگی شخصی و کاری نقش بسیار مهمی را ایفا می کند. بی عدالتی و توزیع غیرمنصفانه دستاوردهای سازمان، موجب تضعیف روحیه کارکنان و تنزل روحیه تلاش و فعالیت در آنان می شود؛ به طور عمومی، در فرهنگ این عقیده وجود دارد که تصمیم ها و پیامدها باید متناسب با لیاقت های فردی یا مشخص های کسب شده به جای روابط فردی یا مشخص های محول باشد و قانون برابری فرصت به عنوان نتیجه یک چنین خط فکری است

یکی دیگر از متغیرهای بیرونی و سازمانی رضایت شغلی است، میانگین در حد متوسط (۱۴/۳) است. رضایت از شغل بدون شک مهم ترین عامل سازمانی در میزان کیفیت زندگی و کاری اعضای هیئت علمی شاهد و ایثارگر است

حجم کار یکی دیگر از متغیرهای سازمانی است که تقریباً در حد استاندارد است؛ حجم کار زیاد زندگی عادی و روزمره را با اختلال جدی مواجه کرده است. عدم تعادل میان محیط سازمانی و کارهای محول شده و زندگی

شخصی اعضای هیئت علمی شاهد و ایثارگر به یک چالش بزرگ تبدیل شده است. و این تعارض در بین دو موقعیت هر روز بیش تر و بیش تر می شود.

امنیت شغلی و حمایت سازمانی یکی دیگر از ابعاد مهم بیرونی اثرگذار بر کیفیت زندگی است. از آنجای که ماندگاریو پایداری شغلی مهم ترین دغدغه افراد شاهد و ایثارگر در دانشگاه آزاد اسلامی است. افراد مذکور برای آنکه جایگاه خود را در هیئت علمی از دست ندهند فشار اجتماعی زیادی را تحمل می کنند همین عامل نقش اساسی در کیفیت زندگی آنان دارد.

کیفیت خدمات سازمانی یکی دیگر از عوامل بیرونی (سازمانی) است. مزایا و امتیازهای که سازمان مربوطه یعنی دانشگاه آزاد اسلامی در اختیار اساتید شاهد و ایثارگر قرار می دهد نقش مهمی در کیفیت زندگی و ارتقای آن دارد.

به نظر می رسد کیفیت زندگی را می توان به عنوان عنصری کلیدی در سیاست گذاری و بررسی سیاست های حوزه دانشگاهی مورد بحث قرار داده و از آن به عنوان شاخص توسعه دانشگاه نام برد. در این صورت کیفیت زندگی با ادراک اعضای هیات علمی از رفاه خود پیوند می خورد و اگر درک اعضای هیات علمی از کیفیت زندگی اش کاهش یابد سایر ویژگی های او تحت تاثیر قرار گرفته و باعث تحلیل آنها و در نهایت افت کیفیت زندگی می شود. همچنین مدل پیشنهادی کیفیت زندگی اعضای هیات علمی، مشارکت در سطح گسترده ای از فعالیت ها و عوامل دانشگاهی را می طلبد. و در نهایت این مدل می تواند به عنوان معیاری بومی شده از کیفیت زندگی اعضای هیات علمی به عنوان بنیان نظری سایر پژوهش ها و مبنایی جهت به کارگیری در برنامه ریزی و سیاست گذاریهای آموزش عالی ایران و همچنین سایر ارگان ها و سازمان های مربوطه مورد استفاده قرار گیرد. بر اساس نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می شود:

-از آنجایی که کیفیت زندگی یک پدیده چند بعدی است و ناشی از تعاملات اجتماعی با دیگران است بهتر است با تدوین برنامه خاص زمینه پذیرش علمی این گروه اجتماعی در دانشگاه ها و بین سایر اعضای هیات علمی را فراهم کنند تا بتوانند به حل مشکلات پردازند.

-نتایج حاصل از آزمون ها نشان داد که، میزان اثرگذاری خودآگاهی بر کیفیت زندگی اعضای هیات علمی پایین می باشد. با توجه به اینکه تمامی مولفه های خودآگاهی و کسب دانش، آموزش پذیر است دوره های آموزشی مختلفی را برای ارتقاء این سرمایه ها در اعضای هیات علمی دانشگاه اجرا کنند.

-با توجه به نتایج بدست آمده اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی در سطح نامطلوب می باشد. به منظور بهبود آن،

پیشنهاد

می شود اعضای هیات علمی روابط بین گروه ها، تعامل با شبکه های اجتماعی و مشارکت اجتماعی با دانشگاه های داخل و خارج از کشور را فراهم نموده و گسترش دهند.

-نتایج پژوهش حاضر نشان داد که منزلت اجتماعی (عوامل اجتماعی) اعضای هیات علمی نقش مهمی در گرایش کیفیت زندگی اعضای هیات علمی دارد. لذا پیشنهاد می شود، سازمان ها و مدیران با برخورد محترمانه با اعضای هیات علمی و حفظ کرامت انسانی آن ها موجبات همکاری بیشتر آن ها با سازمان ها را فراهم آورند.

- با توجه به نتایج بدست آمده عدالت سازمانی (خصوصاً عدالت رویه ای) اعضای هیات علمی در سطح نامطلوب می باشد. به منظور بهبود آن، پیشنهاد می شود که، به منظور بهبود عدالت سازمانی و رضایت از حقوق و درآمد در دانشگاه، مدیران به هنگام تصمیم گیری در خصوص عوامل اثرگذار بر حقوق و مزایای اعضای هیات علمی، ضمن در نظر گرفتن نیازها و خواسته های آن ها، توجهات کافی در خصوص دلایل تصمیم یا تصمیمات اتخاذ شده در خصوص مزایا و شغل آن ها را اعلام نموده و رابطه دوستانه و صادقانه ای با آن ها داشته باشند.

-با توجه نامناسب بودن حمایت سازمانی (خصوصاً بعد سیستمی)، پیشنهاد می شود که مدیران و روسای دانشگاه ها تلاش کنند که جو دانشگاه از طریق اقداماتی نظیر ایجاد اطمینان اعضای هیات علمی، توجه به شخصیت و انتظارات کارمندان، مشارکت در تصمیم گیری، احترام گذاشتن به اعضای هیات علمی و ایجاد شرایط مطلوب و مناسب کاری، جوی باز و انعطاف پذیر گردد بگونه ای که رابطه افراد در چنین جوی، مبتنی بر احترام و اعتماد متقابل به یکدیگر باشد تا زمینه بروز هر چه بیشتر کیفیت زندگی فراهم شود.

-توجه به نتایج بدست آمده رضایت شغلی (خصوصاً بعد حقوق و مزایا) در دانشگاه نسبتاً کم می باشد. به منظور بهبود آن، پیشنهاد می شود که، سرپرستان دانشگاه ها توجه کافی به رویه های عملکرد افراد در سطوح مختلف جامعه یا سازمان، چگونگی برخورد با شکایت ها و نزاع ها و چگونگی توزیع درآمدها داشته باشند.

-با توجه به نتایج بدست آمده بعد امنیت شغلی و کیفیت خدمات در فرسودگی شغلی بیش از متوسط می باشد. به مسئولین پیشنهاد می شود برنامه هایی شاد و هیجان انگیز و تسهیلات تفریحی جهت تقویت روحیه و انگیزه و رفع خستگی عاطفی اعضای هیات علمی داشته باشند.

منابع فارسی

- حسین آبادی، زینب (۱۳۹۷). ارتباط کیفیت زندگی با رضایت شغلی در کارکنان دانشگاه علوم پزشکی ایلام، طب پیشگیری، شماره اول، ۱۹-۱۱.
- خلیلی، مرضیه (۱۳۹۶). سنجش کیفیت زندگی در شهر کرمان، پایان کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی، دانشگاه پیام‌نور، مرکز اردکان، دانشکده علو-مرادی، پریسا (۱۳۹۶). بررسی و سنجش جامعه‌شناختی رابطه سبک زندگی و کیفیت زندگی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آیت‌العظمی بروجرد، رشته جامعه‌شناسی.م. انسانی.
- چراغی، زهرا و دیگران (۱۳۹۵). مردم ایران هنگام ارزیابی کیفیت زندگی خود چه عواملی را در نظر دارند؟ یک مطالعه کیفی، اپیدمیولوژی، شماره ۳، ۲۰-۱۰.
- استیصاری، فاطمه (۱۳۹۳). یک مطالعه کیفی پیرامون عوامل تأثیرگذار بر کیفیت زندگی بیماران در مرحله انتهایی حیات، آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، شماره ۲، ۳۲۰-۲۹۰.
- تلخابی، هادی (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین اعتیاد به کار و کیفیت زندگی کاری اساتید دانشگاه‌های سراسر کشور. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه بوعلی سینا: دانشکده تربیت بدنی.
- محمدپور، احمد. (۱۳۹۲) روش تحقیق کیفی (منطق و طرح در روش شناسی کیفی) ضد روش. جلد اول. تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.
- غفاری، غلام‌رضا (۱۳۹۲). مطالعه روند کیفیت زندگی در ایران، مطالعات اجتماعی ایران، شماره ۳: ۱۳۴-۱۰۷.
- آزاد ارمکی، تقی و همکاران (۱۳۹۲). سنخ‌شناسی الگوهای روابط جنسی پیش از ازدواج در ایران. جامعه‌پژوهی فرهنگی، سال ۲، شماره ۲، ۳۴-۱.
- فلیک، اوه. (۱۳۸۹). درآمدی بر تحقیقات کیفی. (هادی. جلیلی، مترجم). تهران: نشر نی.
- آقازاده، عزیز (۱۳۸۹). بررسی رابطه کیفیت زندگی کاری و رضایت شغلی اساتید دانشگاه پیام‌نور تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، برنامه‌ریزی درسی، پیام‌نور تهران: رشته علوم تربیتی.
- مختاری، مرضیه، نظری جواد (۱۳۸۹). جامعه‌شناسی کیفیت زندگی، تهران: جامعه‌شناسان.
- دلالی اصفهانی، رحیم (۱۳۸۵). نظریه جمعیت با نگرش نهادی محدود، پژوهش‌نامه اقتصادی، شماره ۲۲، ۷۱-۹۶.
- ربانی خورسگانی، علی (۱۳۸۶). درآمدی بر رویکردی نظری و تعاریف عملی کیفیت زندگی، دوره پنجم، شماره ۴.

منابع انگلیسی

- Esterberg, K. G. (2012). *Qualitative research methods and process* (2nd ed.). London, England: Open University Press.
- Gehle, J. & Lars, G. (2013). *Public Spaces, Public Life*. Melbourne: The Danish Architectural Press.
- Li, G. and Weng, Q., (2014). Measuring the quality of life in city of Indianapolis by integration of remote sensing and census data, *International Journal of Remote Sensing*, 28(2).
- Marcel W.M. (2014). Definitions of Quality of Life: What Has Happened and How to Move On, *Top Spinal Cord Inj Rehabil*, 20(3): 167-180.
- Maxwell, J. A. (2014). *Qualitative Research Design: An Interactive Approach* (2nd ed.). London, England: Sage Publications.
- Morais. P., Camanho, Ana, (2015). Evaluation of performance of European cities with the aim to promote quality of life improvements, *Omega*, No 39,
- Singh, P. & Loncar, N. (2015). Pay Satisfaction, Job Satisfaction and Turnover Intent. *Industrial Relations*, Vol 65, 470-490
- Wang, B., Li, X., Stanton, B., & Fang, X. (2016). The influence of social stigma and discriminatory experience on psychological distress and quality of life among rural-to-urban migrants in China. *Social Science & Medicine*, Volume 71(1), pp 84-92.
- Winters, J. v., (2015). Human capital, higher education institutions, and quality of life. *Journal Regional Science and Urban Economics* (41), 446 – 454.
- Zainal, N. R., Kaur, G., Ahmad, N. A., & Khalili, J. M. (2018). Housing conditions and quality of life of the urban poor in Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, Volume 50, pp 827-838.